herpy

SKILPADDER

Chinese Softshell Turtle

Pelodiscus sinensis

Pelodiscus sinensis er en nesten helt vannlevende bløtskjellskilpadde fra det sentrale og sørlige Kina og Taiwan med lærlignende skjold og en lang snorkellignende snute. Skjoldet blir 25-33 cm langt, og dyret kan leve over 25 år. Arten er sårbar i naturen og krever et stort, filtrert akvarium med myk sandbunn, rent og varmt vann og full rømningssikring.

Familie: Trionychidae Tidligere navn: *Trionyx sinensis*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**25-33 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**25-30 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Akvatisk**
Biotop	**Våtmark**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**180 × 80 × 60 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Temperatur, natt	**22-26 °C**
Luftfuktighet	**50-80 %**
Vann	**Akvaterrarium** dybde 30-40 cm
Vanntemperatur	**25-28 °C**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter, ferdigfôr, virveldyr og mark/snegler**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**48-72 mnd.**
Kullstørrelse	**8-30 egg**
Kull per år	**2-5**
Inkubasjon	**50-65 dager** ved 28-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Pelodiscus sinensis er en middels stor bløtskjellskilpadde i familien Trionychidae. Skjoldet (carapax) mangler hornplater og er lærlignende og bøyelig, særlig i sidene; midt på ligger et lag bein under huden, men i kantene er det ikke bein. Skjoldet er rundt, flatt og olivenfarget, ofte med mørke flekker. Buksskjoldet er oransje til rødlig og kan ha store mørke flekker. Hode og bein er olivenfargede oppå, med mørke flekker på hodet og mørke striper som går ut fra øynene. Snuten er lang med rørformede nesebor, slik at dyret kan stikke den opp over overflaten og puste mens kroppen ligger skjult i sand eller gjørme. Føttene har svømmehud og tre klør. Alle mål i teksten er skjoldlengden.

Hunnene blir størst og når opptil 33 cm, mens hannene er mindre, opptil omtrent 27 cm. Hannene har lengre hale enn hunnene. Kjønnsmodenhet inntreffer ved omtrent 18-19 cm skjoldlengde og typisk etter 4-6 år. Nyklekte unger er omtrent 25 mm. Dyret kan leve over 25 år.

Arten er den mest oppdrettede skilpadden i verden, fordi den brukes til mat og i tradisjonell medisin, og flere hundre millioner dyr handles hvert år. Dyr i handelen er derfor nesten alltid oppdrettet i stor skala. Artsavgrensningen er endret: bestander fra Nordøst-Kina, Russland, Korea og Japan regnes nå som en selvstendig art, *P. maackii*, og lokale former i Vietnam, Hainan og andre deler av Kina som egne arter. Oppdrett og utsettinger har blandet bestandene, så dyr i handelen kan være av blandet opprinnelse, og artsbestemmelsen er ikke alltid sikker. Arten er sårbar i naturen på grunn av høsting til mat, tap av leveområder og sykdom.

Arten er rask og sterk og biter smertefullt når den blir provosert. Den er ikke et dyr man håndterer.

Utbredelse og leveområde

Pelodiscus sinensis er opprinnelig i Kina og Taiwan. I Kina finnes arten fra Indre Mongolia i nord til Guangxi i sør, blant annet i provinsene Anhui, Fujian, Gansu, Guangdong, Guizhou, Hebei, Henan, Hubei, Hunan, Jiangsu, Jiangxi, Shaanxi, Shandong, Shanxi, Sichuan, Yunnan og Zhejiang samt Hongkong. Det opprinnelige utbredelsesområdet er vanskelig å avgrense, fordi arten i århundrer er blitt dyrket og flyttet av mennesker.

Utsatte og rømte dyr har etablert bestander i en rekke land utenfor Kina, blant annet i Sør-Korea, Thailand, Malaysia og Filippinene og på Hawaii, og arten er funnet i Spania, flere andre europeiske land og muligens Brasil. Kartet viser bare det opprinnelige området.

> **Naturlig utbredelse:** Kina og Taiwan.

LEVEOMRÅDE

P. sinensis lever i langsomt strømmende ferskvann: elver, innsjøer, dammer, kanaler og bekker med myk bunn av gjørme eller sand, og arten finnes også i brakkvann. På Hawaii sees den i myrer og dreneringsgrøfter. Dyret ligger mesteparten av dagen nedgravd i bunnen med bare øyne og snute fri og snapper etter byttedyr som kommer forbi.

Arten kan skille ut en stor del av urinstoffet gjennom munnen i stedet for gjennom kloakken, og den dykker hodet i vann for å skylle munnen. Tilpasningen gjør at den tåler brakkvann og vann av dårlig kvalitet bedre enn mange andre skilpadder. I naturen lever den av fisk, krepsdyr, bløtdyr og insekter samt frø fra sumpplanter. Den soler seg mindre enn de fleste andre ferskvannsskilpadder.

Stell

TERRARIET

Hold dyret i et stort akvarium eller et lukket kar, ikke i et vanlig terrarium. Arten er nesten helt vannlevende, rask og aktiv og blir stor. Et kar på 180 × 80 × 60 cm rommer opptil 40 cm vann (omtrent 570 liter) over sanden og plass til lokket. Bredden betyr mer enn høyden, fordi dyret skal kunne snu og svømme fritt. Planlegg etter voksenstørrelsen fra starten: unger vokser raskt, og et lite begynnerakvarium blir fort for lite.

Bunnen skal være 5-10 cm fin, vasket sand (lekesand eller filtersand), fordi dyret graver seg ned, og fordi skarp eller grov grus skraper skjoldet og gir betennelse. Dyret skal kunne nå overflaten med snuten mens det ligger nedgravd, så lag et hevet sandområde så tett under vannoverflaten at det kan, og hold resten dypere, slik at dyret kan svømme fritt. Fin sand kan tette filteret, så plasser filterets inntak høyt eller beskytt det.

Gi et skjulested under vann av glatte steiner eller drivved som ikke kan flytte seg eller kollapse. Alt i karet skal være glatt: rue steiner og skarpe kanter gir skader og infeksjoner i skjoldet og buksskjoldet. Hold innredningen enkel, fordi dyret velter og drar i løse ting. Gi også en glatt, skrå flate eller en rampe der dyret kan komme helt opp av vannet, selv om arten sjelden soler seg. En glatt plate lagt over to glatte steiner gir både skjul under vann og en solplass oppå.

Karet skal være helt rømningssikkert, og lokket skal sitte fast, slik at dyret ikke kan skyve det av. Arten er rask og kan bruke den lange halsen som spak for å dra seg opp over kanten. Den må aldri settes ut i naturen. Vann er tungt: 570 liter veier 570 kg, så plasser oppsettet på et gulv som kan bære det. Hold ett dyr per kar.

Les mer: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Vannet skal være 25-28 °C hele året. Er vannet for kaldt, går stoffskiftet ned, og dyret fordøyer dårlig; er det for varmt, kan dyret bli overopphetet. Bruk en vannvarmer med termostat, og skjerm den og ledningen, eller plasser den i en sump, fordi dyret ellers biter i den eller brenner føttene på den. Et digitalt termometer med føler i vannet viser temperaturen.

Luften over vannet skal være 25-30 °C. Det er ikke noe fast hotspot: arten soler seg lite og sjelden, så en varmelampe er valgfri. Er det en solplass, skal overflaten kunne bli 30-35 °C (lånt fra andre ferskvannsskilpadder).

Nattetemperaturen er ikke dokumentert; 22-26 °C i luften er et anslag, mens vannet holder sin temperatur. Vinterdvale er ikke dokumentert som nødvendig, og vannet holdes varmt hele året.

Les mer: Vinterdvale og årstider

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten er ikke dokumentert for arten og har liten betydning for et dyr som lever i vann; 50-80 % er et anslag. Sørg for god luftsirkulasjon under lokket, slik at dyret ikke puster inn stillestående, fuktig luft når det stikker snuten opp.

Huden og skjoldet er myke og uten hornplater, så dårlig vann gir raskt sår og infeksjoner. Vannkvaliteten er den viktigste faktoren i stellet. Bruk et kraftig filter, kontroller ammoniakk og nitritt (skal være 0) og nitrat med en vanntest, og fjern fôrrester.

VANN OG VANNKVALITET

Vannet skal være dypt, rent og varmt. Dybden er 30-40 cm til voksne dyr, slik at de kan svømme fritt og nå overflaten med snuten. Unger startes i vann som bare er 10-15 cm dypt, og dybden økes etter hvert som de vokser og svømmer trygt. Temperaturen er 25-28 °C (se Temperatur).

Arten er en kjøtteter og forurenser vannet raskt. Velg et kraftig utvendig filter som filtrerer både mekanisk og biologisk; heller for kraftig enn for svakt. La filteret modnes i noen uker før dyret flytter inn. Bytt 25-30 % av vannet hver uke, og bruk et vannbehandlingsmiddel mot klor. Det nye vannet skal ha samme temperatur som karets. Skyll filtermediet i vann fra karet, ikke fra kranen. Fôr gjerne i et lite separat kar, slik at hovedkaret holdes rent. Koble alt elektrisk utstyr ved vannet til en jordfeilbryter. Hold vannets pH på 6,0-7,0.

LYS OG UVB

UVB er anbefalt, ikke strengt påkrevd. Arten er dagaktiv, men soler seg sjelden, så mange dyr bruker bare lite tid under lampen. Likevel gir UVB vitamin D3, som dyret trenger for å ta opp kalk. Bruk et T5 HO-rør med reflektor over solplassen ved vannkanten. Ferguson-sonen er ikke dokumentert for arten; sone 2 er et anslag ut fra at arten soler seg mindre enn de fleste ferskvannsskilpadder.

Plast og glass stopper UVB, og tett nett stopper en stor del. UVB-rør mister styrke og må byttes jevnlig. Lyset skal være tent 11-13 timer i døgnet og slås av om kvelden. På svært varme, solrike dager kan dyret få noen timer utendørs i en rømningssikret dam med skygge.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

P. sinensis er hovedsakelig kjøttetende. Gi hele byttedyr: små fisker, reker, krill, meitemark, vannsnegler, kreps og fôrinsekter som siriss og gresshopper, som snappes ivrig når de lander på vannet. Hele fisker, bløtdyr og reker har riktig balanse av vitaminer og kalk. Ferdigfôr til vannskilpadder kan supplere kosten, men mange dyr av arten spiser det ikke.

Tilsett kalk og vitaminer til fôringen, og gi insektene kalk og vitaminer å spise døgnet før de fôres opp (gut-load). Mangel på kalk og D3 gir bløte bein og misdannet skjold. Mangel på A-vitamin gir hovne, lukkede øyne, så hold kosten variert. Unger fôres daglig eller annenhver dag med mengder de spiser på noen minutter, mens voksne fôres 2-3 ganger i uken. Overfôring gir for rask vekst, fettlever og dårlig vann.

Dyret spiser i vannet og er raskt og ivrig. Gi mat med en lang pinsett, ikke med fingrene.

ATFERD OG HÅNDTERING

P. sinensis er sky, men rask og sterk. Halsen er lang og bevegelig, og hodet kan nå forbløffende langt tilbake langs skjoldet til hånden som holder dyret. Håndter bare dyret når det er nødvendig: ta tak i bakre del av skjoldet med begge hender, og hold dyret unna kroppen. Skjoldet er bløtt og tar skade hvis dyret mistes eller slås.

Dyret ligger svært stille nedgravd og er mest aktivt om dagen. Det er territorialt og kan skade artsfeller og andre dyr, så hold ett dyr per kar. Hannene forfølger og biter hunnen i hode, hals og bein under paring. Fisker som er små nok, blir spist.

Dyr fra noen bestander kan avgi en illeluktende væske fra porer langs skjoldets forkant når de føler seg truet. Vask hendene før og etter kontakt med dyret og vannet, og la ikke barn under 5 år røre det.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnet kan være vanskelig å bestemme hos unge dyr. Hannen er mindre enn hunnen og har en lengre hale. Dyrene er kjønnsmodne ved omtrent 18-19 cm skjoldlengde, typisk etter 4-6 år (48-72 måneder). Kjønnet bestemmes av genene, ikke av rugetemperaturen.

PARRING

Paringen foregår i vannet eller ved overflaten. Hannen holder fast i hunnens skjold med forbeina og biter etter hodet, halsen og beina hennes, slik at hunnen kan få alvorlige sår. Hun skal ha plass til å komme unna, og dyrene skilles hvis hun jages uavbrutt. Hunnen kan lagre sæd i nesten ett år etter paringen.

EGGLEGGING OG KULL

En hunn legger 8-30 egg per kull og kan legge 2-5 kull i året. Eggene er kuleformede og omtrent 20 mm. I naturen graves reiret i sand eller gjørme på bredden, og redehullet er omtrent 8-10 cm bredt i åpningen. Gi hunnen en kasse eller en landdel med varm, fuktig sand, ellers legger hun eggene i vannet, og de går til grunne.

INKUBASJON

Eggene klekkes etter 50-65 dager, raskere ved høyere temperatur. 28 °C regnes som den best egnede konstante rugetemperaturen, og ved den klekkes eggene etter omtrent 54 dager; 28-30 °C er et godt område. Konstante temperaturer på 24-34 °C brukes, men ytterpunktene stresser fostrene og kan gi misdannelser. Legg eggene i fuktig vermikulitt, omtrent like deler vann og vermikulitt etter vekt, og hold fuktigheten jevn, slik at eggene verken drukner eller tørker ut. Eggene vendes ikke.

OPPDRETT AV UNGER

Unger er omtrent 25 mm og veier omtrent 3 g ved klekking. De lever av plommesekken i opptil to uker og skal fra begynnelsen ha rent, varmt vann (25-28 °C), myk sandbunn og skjul. Start dem i grunt vann, 10-15 cm, og øk dybden etter hvert som de vokser. Fôr daglig eller annenhver dag med små reker, ormer, mygglarver og ferdigfôr til unge skilpadder, tilsatt kalk. Ungene vokser raskt og skal ha mer plass og dypere vann med noen ukers mellomrom. Unger er særlig utsatt for skjoldinfeksjoner, så vannkvaliteten er avgjørende.

Helse og vanlige feil

Bløtskjellskilpadder skjuler sykdom, og huden og skjoldet er sårbare, fordi de ikke har harde plater. Vei og mål dyret én gang i måneden, og før en loggbok over vekt, appetitt og atferd.

Typiske problemer og feil i stellet: - Dårlig vann: gir hud-, skjold- og øyebetennelser og bakterielle infeksjoner, som arten er særlig mottakelig for i intensivt oppdrett. - Skader fra ru bunn eller skarpe gjenstander: gir sår som infiseres. Bruk bare fin, vasket sand og glatte steiner. - Brannsår fra vannvarmeren: skjerm alltid varmeren. - Mangel på kalk og vitamin D3: gir bløtt, misdannet skjold og beinsykdom. - Mangel på A-vitamin: gir hovne, lukkede øyne, ofte på grunn av ensidig kost. - Overfôring: gir for rask vekst og leverproblemer.

Alle krypdyr kan være symptomfrie bærere av Salmonella og smitte mennesker. Vask hendene før og etter kontakt med dyret, vannet og utstyret, og la ikke barn under 5 år håndtere dyret. Etter et bitt skal såret skylles under rennende vann i omtrent fem minutter og rengjøres med mild såpe; oppsøk lege ved dype eller betente sår.

Oppsøk en veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser, har hovne øyne eller åpen munn eller virker sløvt.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.